

PEER-PRACTUAL: UNA TUTORIA ENTRE IGUALS INTERPROFESSIONAL ALS ESTUDIS DE MAGISTERI I PSICOPEDAGOGIA

AUTOR

Nom: Carles Monereo Font

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Centre: Facultat de Psicologia

E-mail: carles.monereo@uab.cat

COAUTORS

Nom: Marta Fuentes Agustí

Departament: Psicologia bàsica, Evolutiva i de l'Educació.

Centre: Facultat de Ciències de l'Educació

E-mail: marta.fuentes@uab.cat

Nom: Sònia Sánchez Busques

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Centre: Facultat de Ciències de l'Educació

E-mail: sonia.sanchez@uab.cat

Nom: David Duran Gisbert

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Centre: Facultat de Ciències de l'Educació

E-mail: david.duran@uab.cat

Nom: Sílvia Blanch Gelabert

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Centre: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

E-mail: silvia.blanch@uab.cat

Nom: Esther Miquel Bertrán

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Centre: Facultat de Ciències de l'Educació

E-mail: ester.miquel@uab.cat

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

Es presenta una experiència d'innovació didàctica consistent en la realització conjunta de pràctiques professionals entre estudiants de Magisteri d'educació Infantil i Educació Primària, i estudiants de Psicopedagogia. Aquests estudiants treballen en parelles i realitzen un conjunt d'activitats, pròpies de les seves futures funcions professionals, amb el suport del company. Concretament la pràctica consisteix en la planificació, desenvolupament i avaluació d'una unitat didàctica sobre un tema curricular. Mentre l'estudiant de Magisteri prepara els materials i activitats corresponents, la seva parella, l'estudiant de Psicopedagogia, l'assessora en cada una de les fases d'instauració,. Per afavorir aquesta dinàmica, els

estudiants compten en diferents suports i instruments: - Els tutors de la universitat, corresponents a cadascun dels estudis implicats, - Una plataforma *Moodle* específicament organitzada per tal que els estudiants puguin analitzar tot el procés conjuntament. En aquest espai es troben des de recursos per a la programació de la unitat, eines per realitzar un diari personal, un calendari d'activitats conjuntes o esquemes gràfics, fins a altres per editar vídeos gravats de les sessions de classe i per la comunicació. El projecte compta una ajuda per la millora de la qualitat docent (MQD) i pretén contribuir a millorar, tant algunes competències professionals relatives ambdós tipus d'estudiants, com modificar determinades concepcions i actituds entre mestres i psicopedagogs. En aquests moments s'ha finalitzat una primera fase pilot, de la que ja en tenim alguns resultats, i hem dissenyat la segona fase, que comptarà amb millores substancials.

PARAULES CLAU

Practicum, tutoria entre iguals, aprenentatge autèntic, coneixement interprofessional, *Moodle*.

ABSTRACT

Title: PEER-PRACTUAL: AN INTERPROFESIONAL PEER TUTORING EXPERIENCE WITHIN TEACHING AND PSICOPEDAGOGIC STUDIES.

The authors of this communication presents the results of a didactic innovation experience, based on professional practices between undergraduates studying to become Pre-school or Primary Teachers, and Psychopedagogy students. The students work in pairs and carry out different activities, according to their future professional roles, with the support of a designated peer. Specifically, the practice consists of the planning, development and evaluation of a didactic unit of a curricular subject. While the Teaching student prepares the materials and activities, the partner with whom he is paired, the Psychopedagogy student, assesses his peer in each of stages he is carrying out. To facilitate the dynamics, the students utilise a variety of support facilities and instruments, including: The tutors of the university, corresponding to each one of the studies participating, a Moodle platform specifically designed so the students can analyze of the processes together. In this space

stud ents can find different tools such us resources for programming the unit, tools to write their personal diary, a calendar that shows the activities their are meant to do together or graphical schemes, and also tools that show how to edit the videos recorded on each session and others to encourage the communication. The project it's supported by the funding from Teaching Quality Improvement (MQD). The project aims to contribute to improvements of the professional competence that the students in both kinds of studies need, and to modify certain conceptions and attitudes between teachers and psychopedagogs. The pilot stage has just been completed, therefore we have already produced some results, and we have designed the second stage. This second phase includes substantial improvements.

Key words: Practicum, Peer tutoring, Authentic Learning, interprofessional knowledge, *Moodle*.

ÀMBIT GENERAL D'INTERÈS DE LA INNOVACIÓ

Hi ha poques experiències d'innovació en docència universitària centrades en l'aprenentatge compartit entre estudiants de diferents estudis que, en la seva futura vida professional, hauran de col·laborar de manera estreta. Aquest n'és un exemple.

DESENVOLUPAMENT

Davant les dificultats observades de col·laboració entre psicopedagogs i mestres dins de la pràctica professional sis docents de la UAB vàrem plantejar-nos incidir-hi durant la seva formació inicial. L'assignatura que més s'esqueia per a facilitar als estudiants l'adquisició d'aquesta competència era el Practicum d'aquestes titulacions. Per tant, amb la triple finalitat de:

- a) afavorir el coneixement recíproc de les funcions del psicopedagog i el mestre en situacions professionals, i el canvi de concepcions i actituds que això pot provocar;
- b) promoure l'aprenentatge d'habilitats i competències col·laboratives entre uns i altres, de manera que es produeixi un aprenentatge compartit en contextos de pràctica autèntica;
- c) crear un espai virtual que afavoreixi, no només la interacció entre els estudiants, sinó també la participació i coordinació dels diferents tutors que estarien involucrats en el projecte i l'elaboració d'eines i materials útils pel treball en situacions d'ensenyament semipresencial.

Varem endegar un projecte d'innovació docent en les assignatures de pràctiques de tres titulacions: diplomatura de Magisteri especialitat d'Educació Infantil, diplomatura de Magisteri especialitat d'Educació Primària i llicenciatura de Psicopedagogia.

Durant el curs 2006-07 s'ha dut a terme un primer estudi pilot amb quatre parelles d'estudiants voluntaris. En les quatre parelles hi participava un estudiant de Psicopedagogia i un estudiant de Magisteri

Aquesta experiència que ha pres com a base, per una banda, situacions d'aprenentatge "autèntiques" (Monereo i Pozo, 2005) que potencien l'intercanvi entre estudiants en pràctiques, tutors de la universitat i tutors dels centres educatius i, per altra, la tutoria entre iguals (*peer-tutoring*) com una modalitat d'ensenyament/aprenentatge avantatjosa (Topping, 1998).

1. Objectius

Els objectius a assolir amb el projecte són quatre, els quals es diferencien en dos blocs segons van dirigits als estudiants o als tutors de centres, són:

Pel que fa als estudiants de Psicopedagogia i Magisteri:

1. Millorar la comprensió recíproca sobre les competències i funcions que

desenvolupen els mestres i psicopedagogs en els centres educatius.

2. Adquirir un conjunt d'habilitats de col.laboració i cooperació necessàries per un futur desenrotllament professional.

Pel que fa als tutors dels centres de pràctiques i de la universitat:

3. Assolir una participació adequada en les diferents activitats de seguiment i coordinació mercés a l'espai virtual creat.
4. Elaborar un conjunt d'eines didàctiques útils per la seva aplicació en entorns semi-presencials.

En la taula següent s'identifiquen els indicadors generals d'assoliment per a cada un dels objectius establerts.

Objectius	Indicadors
Millorar la comprensió recíproca sobre les competències i funcions pròpies i de l'altre.	Canvis en el que diuen (entrevistes, fòrums, diaris) i en el que fan (tutories, "cara a cara", classes)
Adquirir habilitats de col·laboració (negociació, empatia, escolta activa, cognició "càlida")	Anàlisi de les evidències produïdes (documents escrits, gravacions, fòrums, diaris)
Assolir una participació més adequada del tutor del centre	Registre de la quantitat (2 cops setmanals) i qualitat (varietat) d'aquesta participació
Elaborar un conjunt d'eines didàctiques per la seva aplicació en entorns semi-presencials.	Valoració de tota la comunitat de pràctiques sobre la seva utilitat

Taula 1. Correspondència entre els objectius i els indicadors d'assoliment.

2. Descripció del treball

Tal i com ja apuntàvem en paràgrafs anteriors aquest projecte es centra en el desenvolupament de competències professionals, en contextos reals, en una situació d'ensenyament semipresencial (*blended learning*) i subratllan el protagonisme dels estudiants a l'hora d'aprendre "amb i dels" seus companys (*peer tutoring*), sempre sota la supervisió dels tutors.

L'experiència d'innovació didàctica duta a terme el curs acadèmic 2006-2007 consisteix en la realització conjunta de pràctiques professionals entre estudiants de la diplomatura de Magisteri de l'especialitat d'Educació Infantil (EI), d'Educació Primària (EP), i estudiants de la llicenciatura de Psicopedagogia. En el marc de l'assignatura *Practicum* (de cada titulació) es proposa als estudiants que treballin en parelles interprofessionals i realitzin un conjunt d'activitats, pròpies de les seves futures funcions professionals, amb el suport del company.

Concretament la pràctica consisteix en la planificació, desenvolupament i avaluació d'una unitat didàctica sobre un tema curricular que els mestres hauran d'impartir

en els seus centres de pràctiques. Els estudiants de Magisteri preparen la planificació de la Unitat Didàctica que durant a terme i els seus materials i activitats corresponents. La seva parella, l'estudiant de Psicopedagogia, l'assessorarà en cada una de les fases d'instauració: quan el mestre planifica la unitat, quan la porta a terme i, finalment, en la seva avaluació.

Per afavorir aquesta dinàmica, els estudiants compten amb diferents suports i instruments: els tutors de la universitat, els tutors dels centres on estan fent les pràctiques i una plataforma *Moodle (Content Management System)* organitzada per tal que els estudiants puguin dur a terme el procés de construcció conjunta de la pràctica professional, els tutors en puguin fer el seguiment oportú i els investigadors en puguin recollir les dades a analitzar.

El projecte compta amb la participació de sis docents de la UAB, estudiants de les titulacions esmentades i una ajuda per la millora de la qualitat docent (MQD). En aquests moments s'ha finalitzat una primera fase pilot, de la que en podem començar a treure alguns resultats, a l'hora que ens permet dissenyar una segona fase tot incorporant algunes millores recollides al final del text.

3. Metodologia

A l'inici de curs s'informa als estudiants dels *Practicums* esmentats la possibilitat de participar voluntàriament en aquesta experiència pilot la qual comprèn tres fases:

1. Fase proactiva
2. Fase activa
3. Fase post activa

La primera fase es dur a terme al llarg del primer semestre i consisteix en la formació de les parelles, la presentació i familiarització de la plataforma virtual que els servirà de suport per a la comunicació i intercanvi de materials i la planificació de la Unitat Didàctica (figura 1).

La Unitat Didàctica és planificada inicialment pel mestre i revisada pel futur psicopedagog a partir d'una pauta d'anàlisi facilitada pels tutors d'universitat. D'aquí se'n deriva una proposta d'anàlisi i millora que és discutida amb el futur mestre el qual fa la revisió pertinent arribant a una planificació consensuada.

Durant aquesta fase es fa el seguiment de l'evolució i aprenentatge dels estudiants mitjançant l'acta dels acords, els documents elaborats com a esbossos de la planificació, els diaris personals i els intercanvis generats en els fòrums virtuals.

En aquesta primera fase es recullen les percepcions inicials dels estudiants respecte les competències professionals del mestre i del psicopedagog, així com els seus vincles. Per fer-ho s'ha dissenyat un qüestionari inicial que serà contrastat amb l'aprenentatge i les concepcions al finalitzar el *Practicum*.

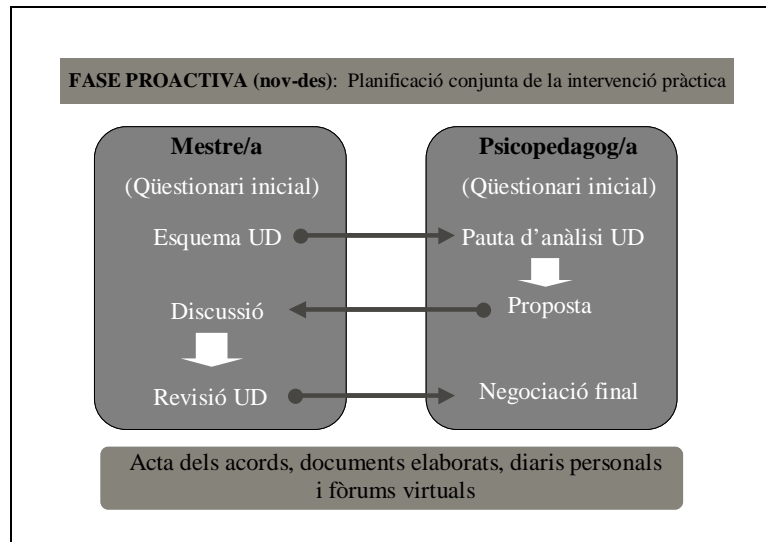

Figura 1. Primera fase: Planificació conjunta de la intervenció pràctica

La segona fase, s'inicia amb la posada en pràctica de la Unitat Didàctica. El futur mestre intervé a l'aula mentre el psicopedagog enregistra l'actuació per a poder-la analitzar, tot seleccionant els fragments significatius per a comentar i discutir a posteriori amb la seva parella, fer-ne la revisió pertinent i elaborant-ne un informe de millora (figura 2). En alguns casos aquesta millora ja es podrà incorporar en la següent sessió de la unitat.

Al igual que en la primera fase queda enregistrat el procés seguit: els acords presos, les gravacions de les sessions, els comentaris escrits que fa el futur psicopedagog al futur mestre, els informes generats, els diaris personals i la discussió en els fòrums virtuals.

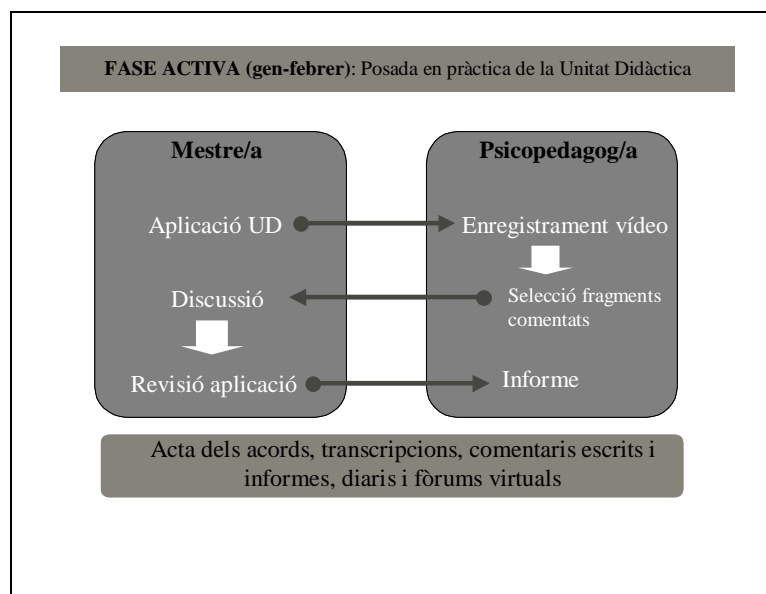

Figura 2. Segona fase: Posada en pràctica de la Unitat Didàctica

La tercera fase consisteix en la valoració de la planificació i intervenció a l'aula de l'estudiant de Magisteri i l'assessorament rebut per l'estudiant de Psicopedagogia. Cada un dels membres de la parella ha de valorar-se a ell mateix en la seva pròpia

pràctica professional, alhora que ha d'avaluar al seu company en la seva intervenció. (figura 3).

En finalitzar aquest procés, cada parella ha d'elaborar un informe final, on s'especifiquin i es posin de manifest les evidències de l'aprenentatge realitzat durant el transcurs del Practicum. Tota aquesta tercera fase, tant d'avaluacions com d'elaboració de l'informe final s'enregistra a la plataforma virtual que els tutors empen durant totes les fases per complementar el seguiment i la tutorització presencial.

Pel què fa a la recerca, de nou els estudiants han de contestar un qüestionari que es contrastarà amb el qüestionari inicial que, com recordem, recollia les percepcions dels estudiants respecte les competències professionals del mestre i del psicopedagog.

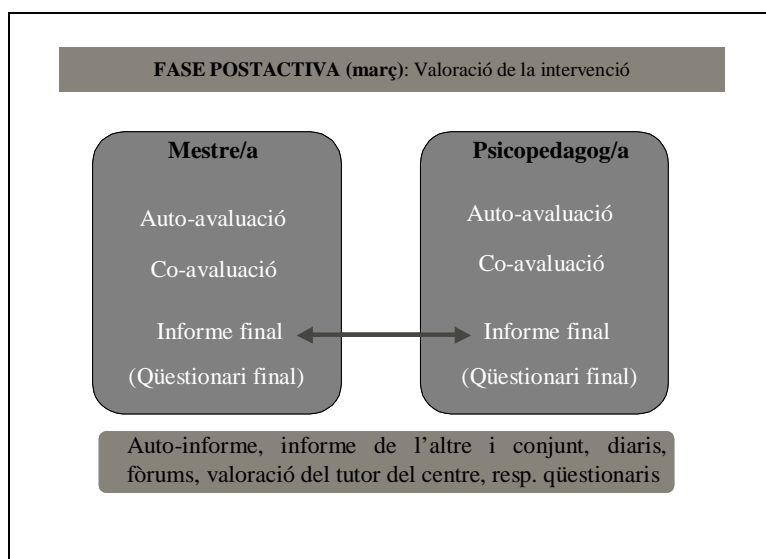

Figura 3. Tercera fase: Valoració de la intervenció

Finalitzada la participació dels estudiants, i recollides les dades de tot el procés, els tutors de la universitat (els mateixos professors que portem a terme la innovació) ens centren en analitzar i valorar l'experiència per tal de realitzar els canvis pertinents de cara al proper curs, i així iniciar un nou cicle.

Utilització d'eines didàctiques semipresencials

Per a poder treballar i analitzar tot el procés s'ha dissenyat un entorn virtual, usant una plataforma de gestió de continguts anomenada Moodle. En aquest espai els estudiants i els tutors comparteixen recursos i materials, alhora que facilita un espai d'interacció, discussió i enregistrament de dades.

Troblem en aquesta plataforma (figura 4):

- Una presentació del projecte.
- Manual d'ús de la plataforma
- Guia didàctica del projecte.
- El calendari d'activitats conjuntes.
- Eines de comunicació: fòrum i correu electrònic.

- Espai de treball de parella.
- Espai personal amb accés exclusiu per a un estudiant i els seus tutors..
- Recursos per a la programació de la unitat.
- Esquemes gràfics.
- Software per editar vídeos.

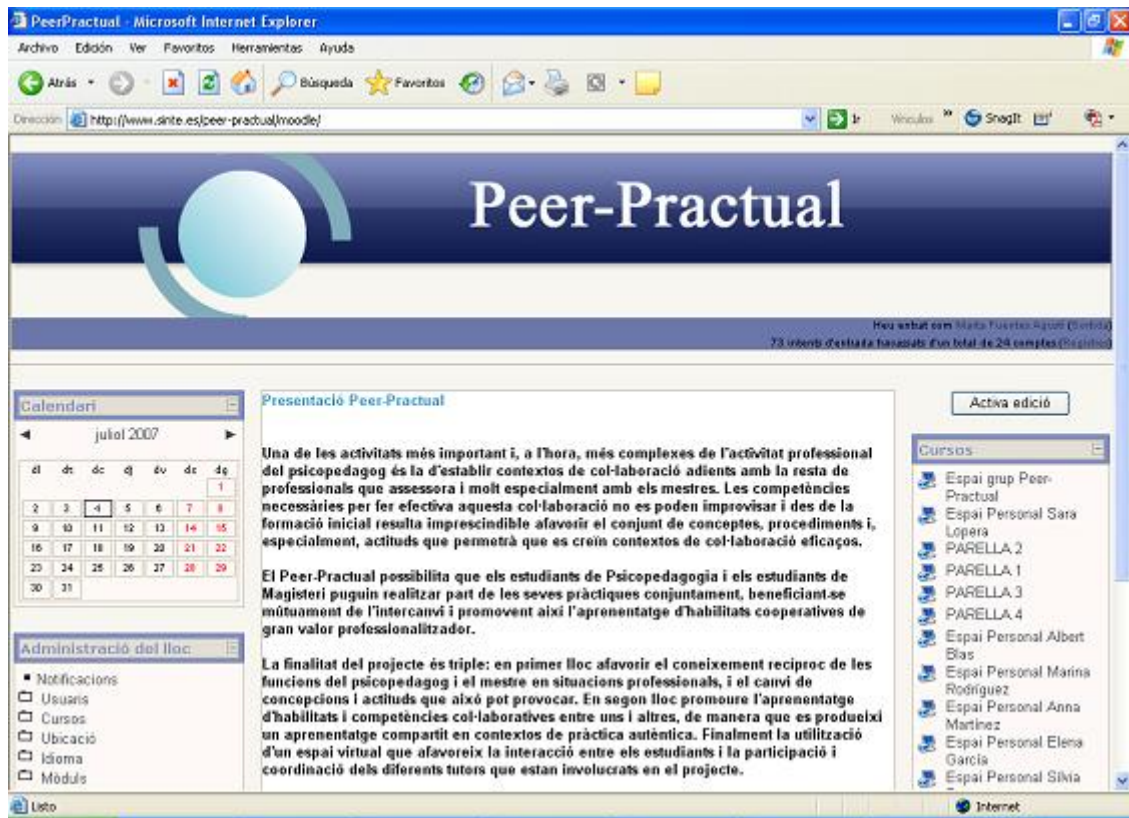

Figura 4. Imatge de les eines didàctiques semipresencial utilitzades

En el següent apartat exposem els primers resultats observats, a falta d'un anàlisi més exhaustiu de les dades recollides, i els canvis proposats vinculats a la plataforma.

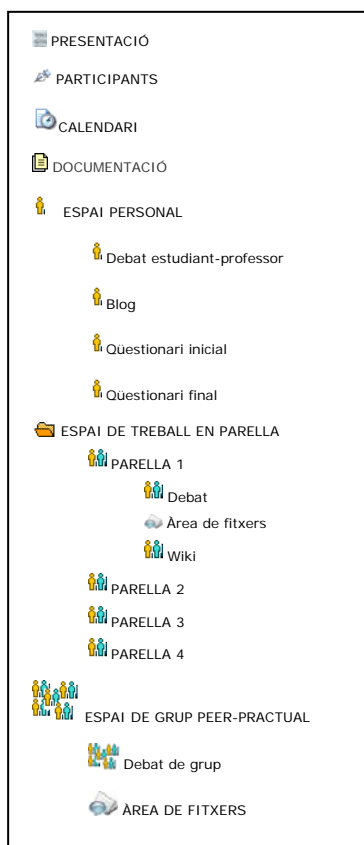
4. Resultats

Per tal de realitzar l'avaluació del projecte "Peer Practual", hem utilitzat els indicadors senyalats en l'apartat d'objectius, alhora que el qüestionari passat sobre satisfacció dels estudiants i tutors, i el nivell de participació dels diferents actors recollit a la plataforma moodle.

A l'espera d'un proper anàlisi exhaustiu de les dades recollides podem avançar que els estudiants involucrats en el projecte mostren una representació més complexa de les competències i funcions de l'altre professional. Per tan, el proper curs seguirem amb la mateixa metodologia la qual ens permet anar assolint el primer objectiu.

En referència al segon objectiu, adquisició d'habilitats de col·laboració, observem a grans trets una relació d'empatia en totes les parelles, excepte en una per manca de compromís en els enregistraments de les sessions. Apreciem també l'eliminació de prejudicis vers l'altre professional i la superació de dificultats típiques en el treball compartit entre ambdues professions, com son la creació de dependències i

culpabilitzacions, entre altres.

Pel què fa a la implicació dels tutors de centre no hem aconseguit augmentar-la. Cal tenir en compte que, per una banda, els esforços del tutor de la universitat en aquesta primera fase pilot han anat destinats, principalment, al canvi metodològic implementat i al disseny i creació d'una plataforma que ajudés a potenciar l'intercanvi entre els estudiants; i per altra, que els tutors de centre realitzen aquesta tasca en paral·lel a les seves tasques habituals, resultant-los sovint difícils trobar un espai per una major implicació.

Referent al quart objectiu, podem dir que tant el professorat com els estudiants valoren les eines semipresencials utilitzades durant la fase preactiva i postactiva com a suficients i adequades, mentre que caldria tenir en compte l'avenç tecnològic i incorporar en la fase activa alguna eina virtual que faciliti l'escriptura col·laborativa i una altra que agiliti la construcció i seguiment del diari personal de pràctiques.

Atenent aquestes valoracions per al proper curs es preveu implementar en la plataforma virtual l'estructura de la figura 5.

Figura 5. Estructura pel curs 2007-08

Davant aquests resultats, a més del comentat fins ara, ens proposem continuar amb l'experiència ampliant el nombre d'estudiants implicats, crear una petita xarxa de centres col·laboradors que s'impliquin més en la formació a partir d'oferir-los recursos tecnològics i assessorament, millorar l'entorn informàtic facilitant un major nombre d'eines pel desenvolupament del projecte i donar major importància en la qualificació final a les autoavaluacions i co-avaluacions (segons s'apropin a les dels tutors).

CONCLUSIONS

En relació als objectius perseguits, es produeix una representació més complexa de les funcions de l'altre (per ex. els psicopedagogs no només donen suport als alumnes amb necessitats educatives especials); milloren les habilitats d'empatia vers l'altre, s'eliminen els prejudicis relatius, per exemple, a la falta de flexibilitat dels mestres o a l'allunyament de la pràctica dels psicopedagogs, i es superen dificultats típiques com ara la hiperresponsabilització, la dependència o la culpabilització de l'altre. Per altra banda les eines utilitzades, tant en la fase presencial com virtual, han donat un excel·lent suport al projecte. Finalment la valoració del projecte per part dels participants ha estat força positiva.

En la segona fase d'aquest projecte (curs 2007-08) esperem optimitzar alguns aspectes relatius a afavorir la co-avaluació entre les diferents parelles d'estudiants. Pensem que un projecte com aquest pot ser transferible a altres futurs professionals

que hagin de treballar conjuntament en el món laboral (per ex. estudiants d'infermeria i de medicina, de relacions laborals i de treball social, d'enginyeria i d'arquitectura, etc.).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BADIA, A. MAURI, T. i MONEREO, C. (coord.) (2004). *La práctica psicopedagógica en educación formal*. Barcelona: EDIUOC.

BONALS, J. (1996). *El trabajo en equipo del profesorado*. Barcelona: Graó.

COHEN, E., BRODY, C. i SAPON-SHEVIN, M. (2004). *Teaching Cooperative Learning*. Albany: State of University of New York.

DILLENBOURG, P. (coord.) (1999). *Collaborative learning. Cognitive and Computational Approaches*. Oxford (UK): Elsevier Science Ltd.

FALCHIKOV, N. (2001). Learning together. *Peer tutoring in higher education*. London: Routledge-Falmer.

FERNANDEZ, P. i M.A. MELERO (comp.) (1995). *La interacción social en contextos educativos*. Madrid: Ed. S. XXI.

MONEREO, C.; DURAN, D. (2001). *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Barcelona: Edebe.

MONEREO, C. i POZO, J. I. (2003). "La cultura educativa en la universidad: nuevos retos para profesores y alumnos". A C. Monereo i J. I. Pozo (Eds.). *La universidad ante la nueva cultura educativa. Enseñar y aprender para la autonomía*. Madrid: Síntesis, 15-30.

MONEREO, C. i POZO, J.I. (coord.) (2005). *La práctica del asesoramiento educativo a examen*. Barcelona: Graó.

MURADAS, M., ZABALZA, M. A., SANMAMED, M., RAPOSO, M. i IGLESIAS, M. L. (coords.) (2007). Buenas prácticas en el practicum. Poio: USC.

SLAVIN, R. E. (1995). *Cooperative Learning*. Massachusetts: Allyn & Bacon.

TOPPING, K. I EHLI, S. (EDS) (1998): *Peer-Assisted Learning*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

ENLLAÇOS D'INTERÈS

	<p>Seminari Interuniversitari sobre estratègies d'ensenyament i aprenentatge http://www.sinte.es/</p>
	<p>Comunitats d'aprenentatge en el Practicum de Psicopedagogia https://masters-oaid.uab.es/practical/</p>
	<p>Aprenentatge entre iguals: Col·laboració, aprenentatge cooperatiu i tutoria entre iguals http://antalya.uab.es/ice/aprenentatgeentreiguals/</p>
	<p>Peer-Practical http://www.sinte.es/peer-practical/Moodle</p>
	<p>Web personal del Dr. Carles Monereo Font http://www.carlesmonereo.com/</p>
	<p>Moodle http://moodle.org/</p>
	<p>Moodle UAB http://psicologiasocial.uab.es/moodleuab/es</p>